

דף נד

בענין בשר עוף ודגים

אלא בבשר ואין שמחה אלא ביין. ויוצא שלשית הרמב"ם
עכ"פ יש חובה דאורייתא לאכול בשר ביו"ט בזמן הזה.

אכן יש זמנים שאין לאכול בשר אלא עדיף לאכול בשר
עופות. ידוע שיש מצוה דאורייתא לאכול בט' בתשרי
בערב יו"כ ומלבד החובה לאכול כל היום יש מצוה לאכול
בסעודה המפסקת שהיו הסעודה קודם התענית. השו"ע
(או"ח סי' תרח) הביא ש"בערב יו"כ אין לו לאכול אלא
מאכילים קלים להתעכל כדי שלא יהא שבע ומגאה
כשיתפפל, וכן אין אוכלים דברים המחממים את הגוף שלא
יבא לידי קרי, וכן אין לאכול מאכלי חלב שמרבים זרע, אך
בסעודת שחרית נוהגין לאכלו. ועיין במשנה ברורה (שם ס"ק
טז) שמביא שהמנהג לאכול דווקא בשר עוף בסעודה
המפסקת והוסיף מהפמ"ג שה"ה אפילו בסעודה הראשונה
המנהג לאכול דווקא בשר עוף ולא בשר ממש כדי שלא
לחממם וגם קל להתעכל. אכן באמת עי' בישועות יעקב (סי'
תרח ס"ק ב) שמפקפק קצת בזה דיש לאכול משר ממש
עכ"פ משום שמחת היום ואין שמחה אלא בבשר ויין אכן לא
הוזכר זה בגדולי הפוסקים כאן.

ומלבד הזמנים לאכול דווקא בשר בהמה וגם בשר עוף יש
זמנים שיש מצוה מיוחדת לאכול דווקא דגים.
המג"א (סי' רמב"ס"ק א) הביא בשם התקוני שבת שיאכל בכל
סעודה משלש סעודות דגים אכן נקט שכל אחד לפי טבעו
וצריך לאכלם רק אם נוח לו ופשטות רק מדין עונג שבת. אכן
עיין בפרי עץ חיים (שער יח פכ"ב) שיש דין דווקא לאכול דגים
בסעודה ג' כי הדג עינו פקחא ולכן מלבד הדין של עונג שבת
שהוא בכל סעודות וגם מה שמערב עליו ביותר בסעודה זו יש
לאכול דווקא דג. וכן הבין הכף החיים (שם ס"ק י).

הגמ' מביא מח' הת"ק ורשב"ג אם נודר מן הבשר אם אסור
בכל בשר ועופות ג"כ ורק מותר בדגים או שמותר
בעופות ודגים וכוונת בשר רק בהמה ולא יותר. והשו"ע
(יו"ד סי' ריז סעי' ח) פסק שאם הוא מקום שהשליח הנשלח
לבשר יכול לקנות דגים אסור אפילו בדגים אכן בלא"ה מותר
ודגים ובכל מקום אסור בעופות אא"כ נראין הדברים שכוונתו
רק לבשר בהמה ולא יותר. ולכן פסק הש"ך (שם) בשם
המבי"ט שאם אדם נודר 'שלא יקנה לשבת אלא חצי חתיכה
בשר, נראין הדברים שלא נתכוון אלא לבשר בהמה הנמכר
בחתיכה, אבל בעופות מותר'. ויש לעיין בג' חילוקי מאכל אלו
בהלכה מתי יש דין לאכול בשר, מתי יש דין לאכול עופות,
ומתי יש דין לאכול דגים. ונתחיל בדיני בשר.

בזמן המקדש היה חיוב דאורייתא לאכול בשר של שלמי
שמחה כדכתיב 'ושמחת בחגך והיית אך שמח' וכתב
'אין שמחה אלא בבשר ויין'. אכן יש לעיין בזמן הזה שאין
ביהמ"ק מהו דינו אם יש קיום דאורייתא לאכול בשר אם לאו.
שיטת התוס' (מו"ק יד: ד"ה עשה) שאין חיוב דאורייתא בזמן
הזה לאכול בשר, וז"ל 'מיהו נראה לי דשמחת הרגל נמי דרבנן
ושמחת היינו בשלמי שמחה'. אכן שיטת הרמב"ם (הל' יו"ט
פ"ו הי"ז) שלא כשיטת התוס' אלא יש קיום דאורייתא של
ושמחת אפילו בזמן הזה, וז"ל 'שבעת ימי הפסח ושמונת ימי
החג עם שאר ימים טובים כולם אסורים בהספד ותענית.
וחייב אדם להיות בהן שמח וטוב לב הוא ובניו ואשתו ובניו
וכל הנלוים עליו שנאמר ושמחת בחגך, אף על פי שהשמחה
האמורה כאן היא קרבן שלמים כמו שאנו מבארין בהלכות
חגיגה יש בכלל אותה שמחה לשמוח הוא ובניו וביתו כל
אחד כראוי לו כו', והאנשים אוכלין בשר ושותין יין שאין שמחה